

nota

TER ONDERTEKENING

Aan: MPVO

NtO Reactie op schriftelijk overleg inzake de Landelijke veiligheidsmonitor 2021-2022 funderend onderwijs en het onderzoek naar seksueel grensoverschrijdend gedrag in het onderwijs

Aanleiding

De vaste Kamercommissie OCW heeft op 3 oktober 2023 een schriftelijk overleg gehouden inzake de Landelijke veiligheidsmonitor (LVM) 2021-2022 en het onderzoek naar seksueel grensoverschrijdend gedrag (sgg) in het onderwijs die op 4 juli 2023 aan de Tweede Kamer zijn aangeboden. In de bijlage vindt u de beantwoording en de aanbiedingsbrief.

Geadviseerd besluit

Indien u akkoord bent met de beantwoording en de aanbiedingsbrief, kunt u de aanbiedingsbrief ondertekenen. De stukken zullen vervolgens aan de Kamer worden verzonden.

Kernpunten

- Vlak voor de zomer heeft MOCW de LVM 2021-2022 en een onderzoek naar sgg in het onderwijs aan de Tweede Kamer aangeboden.
- De belangrijkste onderwerpen waar de Kamer in het schriftelijk overleg naar vraagt zijn:
 - verschillende onderdelen van het Wetsvoorstel vrij en veilig onderwijs;
 - de stijging van onder meer de pestcijfers en de cijfers over sgg en hoe leerlingen daar beter tegen beschermd kunnen worden;
 - de sociale veiligheid en het welbevinden van bepaalde groepen zoals lhbtq+-leerlingen, meisjes, leerlingen met een migratieachtergrond en onderwijspersoneel;
 - de meldingsbereidheid van sociale veiligheidsincidenten onder leerlingen en de opvolging die scholen aan meldingen geven;
 - seksuele vorming en de reacties op de Week van de Lentekriebels;
 - verschillende aspecten van de LVM, zoals de respons, de planning en de relatie met de voor scholen verplichte jaarlijkse monitor van de veiligheidsbeleving onder leerlingen;
 - de continue VOG-screening in het onderwijs en regels m.b.t. het opvragen van referenties bij het aannemen van onderwijspersoneel.
- Aan het begin van de beantwoording informeert u de Kamer over het uitstellen van de LVM in verband met het toetsen van het onderzoek aan de eisen van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). U zegt toe

Onderwijsprestaties en Voortgezet Onderwijs

Van

Persoonsgegevens

Datum

26 februari 2024

Referentie

44255142

Bijlagen

1 Aanbiedingsbrief bij Reactie op schriftelijk overleg

2 Reactie op schriftelijk overleg inzake LVM 2021-22 en onderzoek naar sgg in het onderwijs

Intern OCW afgestemd

BOA, DE, MBO, OPO, WJZ

Extern OCW afgestemd

SSV, IvHO

dat er in de tussentijd op basis van voor de inspectie beschikbare gegevens een alternatief beeld van de sociale veiligheid op scholen in Nederland zal worden geschetst. Daarbij wordt waar mogelijk ook een vergelijking gemaakt met de voorgaande jaren.

- In de beantwoording wordt uitgelegd hoe we de sociale veiligheid op scholen beogen te verbeteren door (een combinatie van) de volgende elementen te noemen:
 - relevant bestaand beleid;
 - de rol van verschillende relevante organisaties;¹
 - de aanvullende maatregelen in het Wetsvoorstel vrij en veilig onderwijs;
 - het Expertisenetwerk sociale veiligheid en de wegwijzerwebsite www.jouwveiligeschool.nl; en
 - de samenwerking met de Alliantie tegen sgg in het onderwijs om toe te werken naar een open schoolklimaat waarin wensen en grenzen gecommuniceerd en gerespecteerd worden en waarin (s)gg bespreekbaar is.
- Over de registratieplicht in het Wetsvoorstel vrij en veilig onderwijs is nog niet eerder naar de Tweede Kamer gecommuniceerd. Wel was die onderdeel van het wetsvoorstel dat voor de internetconsultatie openbaar is gemaakt. De registratieplicht en de bijbehorende extra regeldruk zal dus voor het onderwijsveld niet als een verrassing komen.
- Er wordt toegezegd om tijdens de implementatie van het Wetsvoorstel vrij en veilig onderwijs in de informatie- en communicatiecampagne specifiek aandacht te besteden aan het verbeteren van de bekendheid van het veiligheidsbeleid onder het onderwijspersoneel.
- Er wordt toegezegd om bij de implementatie van het wetsvoorstel met de PO-raad, de VO-raad en het LAKS in gesprek te gaan over de vraag hoe het gestimuleerd kan worden om leerlingen te betrekken bij het formuleren van het veiligheidsbeleid op school. Daarover zegt u toe de Kamer tegen die tijd te informeren.
- Een vervolgonderzoek naar sgg in het onderwijs wordt op dit moment niet toegezegd omdat we ons nu eerst richten op maatregelen en acties die een verschil moeten maken in de praktijk. Er wordt wel toegezegd om vervolgonderzoek te laten uitvoeren wanneer dat in een vervolgstadium waardevol wordt geacht.
- Er wordt aangegeven dat er momenteel in samenwerking met het onderzoeksbureau alles aan wordt gedaan om in toekomstige edities van de LVM een toereikende respons van alle doelgroepen (dus ook leerlingen in het (v)so en het praktijkonderwijs) te waarborgen.
- Er wordt toegezegd om samen met VWS te zoeken naar een manier om de (ontwikkeling in de) seksuele gezondheid van jongeren in cluster 3 en 4 structureel beter in beeld te krijgen.
- Er wordt toegezegd om de variabelen 'geloofsachtergrond' in de rapportages van de volgende edities van de LVM op te nemen en om met de onderzoekers te kijken naar een manier om leerlingen ook te gaan bevragen over hun eventuele beperkingen.
- Er wordt toegezegd om in het voorjaar van 2024 in gesprek te gaan met

¹Organisaties zoals Stichting School en Veiligheid, de (vertrouwens)inspectie, Stichting Rutgers en COC Nederland.

Stichting School en Veiligheid over de bewustwording van de (on)veiligheid van lhbtq+-leerlingen in het onderwijs en de opvolging van meldingen die lhbtq+-leerlingen daarover maken.

- Er wordt toegezegd een aantal zaken met de sectorraden te bespreken:
 - hoe we besturen kunnen aanzetten tot het inwinnen van referenties tijdens sollicitatieprocedures;
 - het belang van aangifte in geval van ernstige en strafbare feiten;
- U geeft aan voornemens te zijn om de Kamer in het tweede kwartaal van 2024 middels een brief te informeren over het verkenningstraject inzake de VOG-regels in het onderwijs. Die brief is eerder toegezegd voor het laatste kwartaal van 2023, maar de (interdepartementale) afstemming over een aantal onderdelen is niet eerder afgerond.

Datum

26 februari 2024

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing

14/11: Opmerkingen MPVO op nota nr. 41127718

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

ID. nr. :

TER BESLUITVORMING
Aan: MPVO

Voortgezet Onderwijs

Van

Persoonsgegevens

Datum

05 september 2023

Referentie

41127718

Afgestemd met

IvhO

nota

Verwerking bijzondere persoonsgegevens Landelijke Veiligheidsmonitor

Aanleiding

Sinds 2006 (vo) en 2010 (po) laat OCW elke twee jaar de veiligheidsbeleving van leerlingen en personeel in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs in kaart brengen met behulp van de Landelijke Veiligheidsmonitor (LVM). Tijdens de aanbestedingsprocedure voor de komende edities (schooljaren 2023-2024 en 2025-2026) kwam aan het licht dat dit onderzoek niet eerder beoordeeld is op privacyaspecten. Omdat de LVM een flink aantal bijzondere persoonskenmerken uitvraagt, is het aannemelijk dat een dergelijke analyse als uitkomst heeft dat wijzigingen aan de onderzoeksopzet vereist zijn.

Geadviseerd besluit

Het advies is om:

- 1) de afname van de aankomende Landelijke Veiligheidsmonitor (hierna: LVM) een jaar uit te stellen (optie 2) en te zorgen voor een juiste en toekomstbestendige werkwijze voor de LVM in 2024/2025 in plaats van 2023/2024. In Q1 2024 volgt een nota over de exacte wijzigingen aan de onderzoeksopzet. Tegelijkertijd biedt dit ruimte om breder en fundamenteler na te denken over de huidige opzet van de LVM. Daarom werken we aan a) een mogelijke wettelijke basis voor de LVM op de langere termijn; en b) maken we gebruik van de kennis van de inspectie, om intussen wel zicht te hebben op de veiligheid op school en daar ook de Kamer over te kunnen informeren.
- 2) de Kamer te informeren over het genomen besluit (bijvoorbeeld in een verzamelbrief of in het aankomende SO over de beleidsreactie op de vorige LVM).

als we 'm uitstellen hebben we dan voldoende zicht op sociale veiligheid?

↓
hoe bang zijn we dit?

Toelichting

- De LVM vindt in principe om het jaar plaats. De laatste editie is gebaseerd op gegevens uit 2021-2022 en is vlak voor de zomer van 2023 gepubliceerd.
- Sinds 2018 is er vanuit de AVG een verplichting een dergelijk onderzoek dat wordt gedaan in opdracht van de (Rijks)overheid te beoordelen op privacyaspecten. Dat is voor de LVM nog niet eerder gedaan. Daarnaast is het gegevensbeschermingslandschap sinds 2006 nogal ontwikkeld. Indien de beoordeling van de monitor nu plaatsvindt aan de hand van de huidige privacywetgeving, is het aannemelijk dat de onderzoeksopzet gewijzigd moet worden. De LVM vraagt namelijk een aantal bijzondere persoonsgegevens uit, zoals denominatie, gelovig of niet, geboorteland,

↓
hoe welkom "pushback" Compliance maken?

seksuele oriëntatie en genderidentiteit. Bovendien maakt de totale set aan gegevens dat de antwoorden in sommige gevallen herleidbaar kunnen zijn tot specifieke personen. Dat staat haaks op de verzekering bij vorige vragenlijsten dat deelname aan de LVM anoniem is. Voor de voorgaande edities geldt dus dat onbewust onjuiste informatie verstrekt is aan de deelnemers.

- Wijzigingen aan de LVM zijn echter onwenselijk omdat het van belang is zo veel mogelijk aan te sluiten bij het onderzoek zoals dit sinds 2006 wordt uitgezet. Dit is nodig voor de vergelijkbaarheid en het signaleren van trends met voorgaande jaren.
- Momenteel loopt het aanbestedingstraject voor de komende twee edities van de LVM. Zoals voor de zomer aan de Kamer toegezegd is er voor gekozen dit traject eerder te starten zodat er in het begin van het schooljaar scholen geworven kunnen worden om deel te nemen aan de LVM. Het streven is hiermee de respons, die de afgelopen jaren terugliep, was weer te vergroten. Dit maakt dat het van belang is op korte termijn een keuze te maken over hoe we hiermee om gaan.
- Naast de LVM bestaat ook de jaarlijkse plicht voor elke school de veiligheidsbeleving van hun leerlingen te meten (de jaarlijkse schoolmonitor veiligheid). Scholen zijn daarbij verplicht kerngegevens uit deze jaarlijkse monitor te delen met de inspectie.

Hieronder zijn de mogelijke scenario's op een rijtje gezet. Waarbij ook de problematiek geschetst wordt. Voor alle varianten geldt dat een DPIA gedaan moet worden. De scenario's zijn onderverdeeld in twee categorieën:

- 1) De aankomende LVM, na eventuele wijzigingen, doorzetten.
- 2) De aankomende LVM uitstellen (voorkeursscenario)

Scenario 1) De LVM doorzetten

- 1.1. *De gegevensverwerking voor de LVM op dezelfde wijze doorzetten*
 - Deze optie is in feite niet mogelijk. De voordelen van een snelle start en een goede vergelijkbaarheid wegen niet op tegen het feit dat we dan moedwillig de AVG overtreden, met de bijbehorende grote risico's voor de leerlingen en personeelsleden van wie gegevens verzameld worden en de mogelijke reputatie- en boeterisico's voor het ministerie.
- 1.2. *Gegevensverwerking vindt plaats op basis van individuele toestemming van betrokkenen. Voorheen werden de gegevens via de school uitgevraagd.*

Binnen dit scenario zijn twee varianten mogelijk:

- *Toestemming verkrijgen via de relatie overheid-burger.* Op basis van de ROD-wetgeving (register onderwijsdeelnemers) kunnen wij onderwijsdeelnemers aanschrijven met uitnodigingen voor beleidsonderzoek. Deze optie vergt nog wel afstemming met DUO (doorlooptijd, kosten). Voor het onderwijspersoneel en schoolleiders zal naar een vergelijkbare oplossing worden gezocht. Het ligt daarbij voor de hand dat

- deelnemers de vragenlijst niet meer via hun school invullen. Ook is het denkbaar dat de lange vragenlijst voor leerlingen minder goed ingevuld wordt vanuit huis.
- *Toestemming verkrijgen via de relatie van school-schoudeelnemer/ouder.* Scholen kunnen zelf de ouders en het onderwijspersoneel aanschrijven met uitnodigingen voor beleidsonderzoek.
 - Voordeel van deze optie is dat de LVM doorgang kan vinden zonder overtreding van de AVG.
 - Nadelen:
 - Voor de eerste variant: er kunnen geen schooleigen rapportages worden opgesteld. De leerlingen zouden dan mogelijk twee keer een deels vergelijkbare vragenlijst moeten invullen (op school vanwege de jaarlijkse monitoringsverplichting¹ en voor deze landelijke monitor). Ook is het de vraag of de uitkomsten door deze wijziging echt goed vergelijkbaar zullen zijn met voorgaande edities.
 - Voor de tweede variant: dit brengt voor scholen veel extra werk met zich mee. Ook kan het daardoor moeilijk zijn voldoende leerlingen te verzamelen om aan hun jaarlijkse verplichting ten aanzien van de monitoring te voldoen. Zeker als in de toekomst Alle leerlingen in staat moeten worden gesteld deel te nemen aan de monitor.
 - Voor beide varianten geldt dat een teruglopende deelname aan de LVM wordt verwacht. Dit heeft op zichzelf ook weer gevolgen voor de representativiteit. Daarnaast moet aangetoond kunnen worden dat de toestemming vrijelijk gegeven wordt.
 - Bovendien vergt dit een extra, mogelijk bewerkelijke stap in het proces voor zowel scholen als de onderzoekers waardoor afname vertraagd wordt. Dat heeft ook een negatief effect op de deelname.
 - Voorafgaand zal binnen zeer korte tijd een DPIA moeten worden uitgevoerd.
- 1.3. *Alle bijzondere persoonsgegevens worden uit de onderzoeksopzet geschrapt.*
- Het gaat hierbij om gegevens met betrekking tot denominatie, gelovig of niet, geboorteland, seksuele oriëntatie en genderidentiteit.
 - Nadelen:
 - In de komende LVM kunnen geen (specifieke) data over LHBTIQ+ leerlingen worden verzameld. Dat is gegeven de precare positie

¹ Scholen zijn wettelijk verplicht om de veiligheid op school jaarlijks te monitoren, maar dat hoeft niet via de landelijke veiligheidsmonitor. Scholen kunnen door deel te nemen aan de LVM wel aan hun jaarlijkse monitorverplichting voldoen voor het betreffende jaar. Omdat de LVM tweejaarlijks wordt afgenomen, moeten scholen om het jaar dus al uitwijken naar een ander monitoringsinstrument.

van deze groep leerlingen als het gaat om veiligheid zeer ongewenst en politiek kwetsbaar. De LVM is daardoor beduidend minder waardevol.

- Ook sluit in dit geval de nieuwe LVM niet aan bij het onderzoek zoals dit sinds 2006 wordt uitgezet, waardoor er sprake is van een trendbreuk.
- De AVG vereist hier ook (aantoonbaar) passende informatievoorziening, dataminimalisatie, een rechtsgrondslag, vastgestelde bewaartermijnen, een DPIA etc. Dit kost tijd en zorgt dus voor vertraging, wat de respons zal verminderen.

Scenario 2) De aankomende LVM uitstellen (voorkeursscenario)

- De LVM kan een jaar uitgesteld worden om eerst een degelijke DPIA uit te voeren. Bij het uitvoeren van de DPIA komen aspecten aan bod waar nu onvoldoende aandacht voor is, zoals het vaststellen van bewaartermijnen, afspraken met verwerkers, informatievoorziening naar betrokkenen, borgen van betrokkenenrechten en het passend beveiligen van de gegevens. Daarbij kan een goede afweging gemaakt worden tussen verschillende opties om de LVM te laten voldoen aan de AVG.
- Dit zou betekenen dat er niet over 2023-2024 een nieuwe LVM wordt opgeleverd, maar over 2024-2025. De laatste monitor dateert van 2021-2022.
- Voordelen:
 - Verschillende scenario's (waaronder het opnemen van een grondslag voor gegevensverzameling in de wet, bij voorkeur in het wetsvoorstel Vrij en Veilig Onderwijs, maar ook de hierboven genoemde scenario's 1.2 en 1.3) kunnen dan goed worden doordacht voor de langere termijn.
 - Daarnaast helpt een DPIA om te kunnen voldoen aan de verantwoordingsplicht van de AVG, en de voorbereiding op eventuele vragen van ouders of deelnemende scholen. Daarbij dient de DPIA als verkenning hoe binnen de huidige wetssystematiek dit onderzoek uitgevoerd kan worden.
 - Hoewel bij elke editie van de LVA opnieuw een DPIA zal moeten worden opgesteld, is het wel mogelijk hierbij gebruik te maken van de voorgaande DPIA. Dit maakt dat de capaciteitsbelasting na de eerste keer relatief beperkt zal zijn.
- Nadelen:
 - Het duurt langer voor we weer gegevens hebben over de veiligheid van leerlingen. Bovendien is de aanbesteding voor de nieuwe LVM al afgerond en uitstel vergt dat we snel na gunning met de onderzoekers tot overeenstemming moeten komen over een proces voor de komende tijd. De onderzoekers stellen zich hierin overigens flexibel op.

- Daarnaast is nog onduidelijk of een jaar uitstel voldoende is om een definitieve oplossing te realiseren. Mogelijk is een combinatie van deze scenario's wenselijk omdat een wettelijke grondslag niet binnen een jaar geregeld is.
- Uitstel van de LVM zal naar verwachting ook invloed hebben op de respons. Voor scholen wordt het minder aantrekkelijk gebruik te maken van de LVM om aan hun jaarlijkse verplichting te voldoen. Andere instrumenten zijn dan duurzaam aantrekkelijker.
- Het belangrijkste nadeel, het feit dat we een langere periode geen landelijk zicht hebben op de veiligheid van leerlingen en personeel, kan deels worden ondervangen door gebruik te maken van het beeld van de inspectie van de veiligheid op scholen.
- Het toezicht op sociale veiligheid is sinds vorig jaar geïntensiveerd. Als onderdeel daarvan krijgen ook de bevindingen die dat oplevert in de Staat van het Onderwijs (verschijnt jaarlijks in het voorjaar) uitgebreider aandacht. Op basis van alle gegevens waarover de inspectie beschikt, waaronder de terugkoppeling van de uitkomsten van de jaarlijkse schoolmonitor, kan de inspectie een beeld schetsen van de veiligheid op scholen. Daarnaast publiceert de inspectie aan het eind van elk kalenderjaar een rapportage over alle meldingen die bij de vertrouwensinspectie worden gedaan, over seksueel grensoverschrijdend gedrag, psychisch en fysiek geweld (waaronder pesten), discriminatie en radicalisering. Daarbij wordt ook een vergelijking gemaakt met de voorgaande jaren. Met behulp van deze rapportages kan OCW en de Kamer een adequaat beeld krijgen van de stand van zaken rond de veiligheid van leerlingen op scholen en de ontwikkeling daarvan.
- Gegeven de complexiteit van de kwestie en de risico's is dit het voorkeursscenario.